

1

* אך את שבתותי תשמורו כי אות הוא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם. הרמב"ן פי' שאך בא למעט פיקוח נפש ומילה שדוחין השבת, ומסמיכות הפרשה למידין שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת, א"כ ש"מ ממלאכת המשכן שהי' ענין גדול מאוד ואעפ"כ דחה מפני שבת ובכל זאת שבת נדחה מפני פקוח נפש, מוכח כי גדולה קדושת ישראל ויותר קדוש וחשוב בעיני ה' נפש ישראל משבת ומכש"כ מבנין ביהמ"ק, וזה כמה עזה אהבת הקב"ה לישראל דסמיך שמירת שבת אחר מלאכת המשכן ששבת דוחה אותה אבל אך מועט שפקוח נפש דוחה שבת, וזה לדעת כי אני ה' מקדשכם שיעקר קדושתו הוא בכם.

הכתב והקבלה שמות פרשת כי תשא פרק לב פסוק א

2

(א) וירא העם כי בשש משה. מליצת וירא העם צריכה ביאור, כי מה ענין ראה זו על העכבה שהתעכב לרדת, ואיך יפול הראיה על ההעדר, והיה לו לומר ויהי כי בושש משה לרדת וגו' ויקהל העם וגו', ואמר הרנ"ו יש הבדל בין לשון איחור ובין לשון בשישה, לשון איחור נופל על עכבה ברצון, והוא המתעכב ברצונו לפי שנפשו חפצה בעכבה זו, כגון שהולך לועד חכמים ומשתעשע בתורתם, או שהולך אל אחוזת מרעיו, או שישב בבתי משתאות, בכל אלה ודומיהם הוא מסבב סבות להאריך זמן עכבתו, ועכבה כזו הוא ברצון לב המתעכב והוא נהנה בעכבתו ולשון בשישה נופל על עכבה של בוששה ושל אונס, כגון המתעכב מצאת בין בני אדם בעבור שאין לו כסות לכסות בו וכיוצא בו, ובכלל זה עכבה של אונס גמור, כגון שהלך לאיזה מקום והכוחו מכות נאמנות שאע"פ שרצה לשוב איננו בכחו, וכן מי שנשבה שהוא מוכרח להתעכב או שמת, מזה הענין ויחילו עד בוש (שופטים ג') כשראו שהיה מתעכב זמן רב אז דנו שא"א שתהיה העכבה בעבור סבה שחשבו מתחלה דהיינו שהוא מסיך את רגליו, אלא שהיא באונס שקרא למלך מקרה רעה שא"א לו לפתוח הדלתות, ועד"ז יתפרשו כל הכתובים שנזכר בהם לשון בושש, וענין מקרא שלפניו הוא כך, מלת ראי' נופל ג"כ על ראיית הלב, כמו ולבי ראה הרבה חכמה, והעם דנו בלבם כי בושש משה לרדת מההר ולכן נקהלו על אהרן, ודנו שקר, כי משה לא היה בושש לרדת ולא נתעכב שם מחמת אונס, והם חשבו כי משה חלה או מת בהר, לכן בקשו מה שבקשו, ואמר כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו כלומר ודאי קרא לו אונס אלא שאינם יודעים מה קרה לו אם חלה וישוב עוד אם מת, והיה זה מחשבת און לחשוב מחשבה רעה כזאת על הש", ואות על חסרונם כי לא ידעו דרך ה' ומה רב טובו וחסדו, וחלילה חלילה שהיה בושש אבל השתעשע בהר, ואשרי ילוד אשה שזוכה לכך, והנה היה התעכבותו איחור ברצון שנופל עליו לשון אחר

(3) 299 299 299 (א) 313

(לד, כט) ויהי ברדת משה מהר סיני, ושני לוחות העדות ביד משה ברדתו מן ההר, ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו. ואינא בילקוט שמעוני שמה, מהיכן נטל משה קרני ההוד, ונאמרו בזה כמה דיעות. ולבסוף איתא, רבי זודה בר נחמן אמר, כשמשה כתב את התורה נשתייר בקולמוס קינעא וכי. ובביאור הענין נ"ל, דכל אדם גדול, למרות כל מה שכותב נספריו וכל מה שדורש ברבים, עדיין רובי תורותיו נשארים אצלו, שאי ביכלתו למסרם לאחרים, וכדברי ר"א שאמר לתלמידיו בסנהדרין (סח.) הרבה תורה למדתי, ולא חסרתי מרבתי אפילו ככלב המלקמן חיס. הרבה תורה למדתי, ולא חסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת וכי וכי. וזוהי כונת בעל המדרש באמרו דין שנשתייר בקולמוס, כלומר, כל הגדלות שהיה לו בתורה שלא היה ביכלתו להעבירו בכתב, ואוהה הגדלות שנשארה אצלו ושהיה בלתי אפשרי למסרו לאחרים, גרמו לו למשה שיהיו לו קרני הוד. והי"ט נמי דבעינן באותיות התורה מוקף גויל (מנחות כט.), שהרבה יותר ממה שכתוב הוא מה שלא כתוב, ומסיביב לכל אות ואות הכתובה בתורה יש הרבה יותר שלא ניתן ליכתב, והיקף הגויל מסמל את כל התושבעי"פ שלא ניתן ליכתב.

ג. והנה במצות שמירת שבת נאמר דבר מיוחד שלא נזכר בשאר מצוות. דהיינו הדוגמא של מעלה שבה. כי כן כתוב שם באותה פרשה "ושמרו בני ישראל את השבת וגו'. כי ששת ימים עשה השם וגו', וביום השביעי שבת וינפש". הרי שאנחנו שובתים ולא עושים מלאכה מפני שכן עשה הקב"ה. הכתיב על עצמו מנוחה כביכול. ולא נמצא כן בשאר מצוות שאנחנו עושים המצוה כדי להתדמות אליו ית'.

י. ומכל האמור לעיל יוצאת לנו הלכתא רבתא בשבת בנוגע לחובת הלבבות. הנה על "זכור את יום השבת"¹⁵ פירש הרמב"ן שמה שאין בלשון הקודש שמות מיוחדים לימות השבוע, אלא יום ראשון, יום שני, היא קיום לזכירת השבת - שמונים כל יום כמה ימים לשבת הוא. אבל עלינו לדעת שאין זכירה זו מתמלאת בשלמותו

אלא אם כן יש לנו כוונה כפולה במנין ימי השבוע על חשבון השבת. שבשעה שאומרים "יום ראשון", הכוונה היא א) יום ראשון לשבוע המתחיל. ב) יום ראשון לאחר השבת שרק עכשיו עברה. שכיון שישנן לשבת שתי בחינות שונות, אחת שימי מעשה קודמים לשביתה, ואחת ששביתה קודמת לימי המעשה, מוכרח ששתי בחינות אלו זאלן זיק דערהערן (יהיו נרגשים) בקיום "זכירת יום השבת לקדשו". יום ראשון לשבוע הנכנס, ויום ראשון לאחר השבת שעברה.

יב. הנה בשביתת שבת שלנו עלינו להעמיד עצמנו בדוגמא של מעלה. "ששת ימים תעבוד ... וביום השביעי שבת ... כי ששת ימים עשה השם את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש". והנה האיך אפשר לנו להעמיד עצמנו בדוגמא של מעלה, אם שבתו כביכול באה לאחר ששת ימי מעשה, ואילו שבתו דאדם קודמת לששת ימי מעשה. שבבחינת אדם הראשון, היה שובת מיד ואחר כך מנה ששה ימים. ואם כן היה יוצא שאנחנו מפסידים בחינה אחת משביתת שבת - הבחינה שבה קודם המעשה לשביתה. וכאן גנוזה היא נקודת העומק בהעבודה שב"הכנת שבת". הכנות לשבת אין פירושה אלא כך: מאמץ אריינצופאקן (להכניס) ביום הששי, [שכל צורת היום אינה אלא "מענטשישר טאג", (יום דאדם) יום בריאת אדם], - וואס מער מעשים, (כמה שאפשר מעשים), שיהיו בבחינת ימי המעשה של הבריאה המשמשים הקדמה להופעת יום השבת. כלומר, לעשות אותו יום אחד של יום ששי מכיל בקרבנו צורת "ימי מעשה", בכדי שעל ידי זה תהיה השבת שלנו כלולה משתי הבחינות יחד: שבתו של הקב"ה, ושבתו של אדם הראשון. והקפידה להתחיל בבקר, הוא בכדי לקבוע כלל וצורת יום הששי להכנה לשבת. ועל ידי זה לאפשר ששבתנו תהיה בדוגמא של מעלה. ומשום שאין כאן ענין כללי של זריזות גרידא, הצטרכו לילפותא מיוחדת של "זהכינו את אשר יביאו", בכדי ללמדנו יסוד זה. ויום הששי בענין המן הרי היה כולה מוקדש להכנה לשבת. לחם משנה. לכך בקידוש דליל שבת מתחילים ב"יום הששי" לפני ה"ויכולו", וואס פאר א פנים האט דאס (מה טעם יש) להזכיר יום ששי בקידוש דשבת. אלא שהם הם הדברים. רוצים ל"אריינפאקן" (לכלול) גם בחינת ימי מעשה לשבת.